gemeente
Barneveld

Aandachtsgebied: Dienstverlening
Team Financiën, control en administratie
E-mailadres: Tillema, De Nood & Lambooij
Telefoonnummer: 06-11240964

Raadsvoorstel nr.
Barneveld,
Portefeuillehouder: W. Oosterwijk

Onderwerp: Programmabegroting 2027

Samenvatting raadsvoorstel

Het college biedt jaarlijks de raad een ontwerp aan van de begroting en een meerjarenraming. Met het vaststellen van de Programmabegroting 2027 stelt de raad de kaders vast voor het beleid en de financiën, de allocatie en de autorisatie van de budgetten.

Aan de raad,

Gevraagde beslissing:

Wij stellen u voor de Programmabegroting 2027 vast te stellen en daarmee:

1. Opdracht te verlenen aan het college tot uitvoering van de programma's en de bijbehorende doelstellingen, speerpunten en activiteiten vast te stellen;
2. De bijbehorende budgetten per programma voor 2027 te autoriseren;
3. De voorgestelde aanwendingen en stortingen in reserves en voorzieningen te autoriseren, zoals opgenomen in de betreffende bijlage;
4. Kennis te nemen van het meerjarenperspectief 2028–2030 en de daarin opgenomen financiële ontwikkelingen;
5. Akkoord te gaan met de in deze begroting opgenomen beleidstoevoegingen 2027 en de daarbij behorende baten en lasten zoals opgenomen in de betreffende bijlage;
6. De lokale belastingen, heffingen en leges voor 2027 vast te stellen conform de voorstellen in deze begroting en de paragraaf Lokale heffingen;
7. De extra verhoging van OZB en forenzenbelasting van 2,5% voor 2027 en 2028 te handhaven;
8. De mandaten op het gebied van strategische grondaankopen (maximaal € 5 miljoen) en het instellen van voorbereidingskredieten (maximaal € 0,5 miljoen) voor grondexploitatie toe te kennen op basis van de in december 2016 vastgestelde Nota grondbeleid (zie ook paragraaf Grondbeleid).

1. Inleiding
Het college biedt jaarlijks de raad een ontwerp aan van de begroting en een meerjarenraming, met toelichting voor ten minste drie op het begrotingsjaar volgende jaren. Bij de begroting stelt de raad de kaders vast voor het beleid en de financiën, de allocatie en autorisatie van de middelen. Het college stelt de begroting als ontwerp vast waarna deze aan de raad ter vaststelling wordt voorgelegd op 11 november 2027.

2. Beoogd effect
Het alloceren van de middelen voor het begrotingsjaar 2027.

3. Argumenten

Beslispunt 1, 2, 3 en 4
De gemeenteraad stelt de begroting vast
Genoemde beslispunten raken direct het budgetrecht van de gemeenteraad. In de Gemeentewet is het budgetrecht van de raad verankerd. De gemeenteraad heeft op grond hiervan de bevoegdheid om de begroting vast te stellen. De programmabegroting is het document op basis waarvan de raad het college autoriseert om middelen te besteden.

Beslispunt 5
De beleidstoevoegingen zijn nog niet eerder aan de raad voorgelegd.
De Kaderbrief 2027–2030 bevatte, vanwege het verkiezingsjaar en de start van een nieuwe bestuursperiode, geen breed pakket met uitgewerkte beleidsvoornemens. De afweging van nieuwe beleidsvoornemens vindt plaats bij deze Programmabegroting 2027, mede in het licht van Bestuursprogramma 2026–2030. In deze begroting zijn de beleidsmatige keuzes opgenomen die voor 2027 noodzakelijk, uitvoerbaar en financieel inpasbaar zijn. Daarbij is steeds gekeken naar de samenhang met de bestuurlijke opgave, de beschikbare financiële ruimte en de uitvoeringskracht van de organisatie. Met deze beleidstoevoegingen wordt invulling gegeven aan de ambitie om Barneveld bestuurlijk, maatschappelijk en organisatorisch voor te bereiden op een periode van groei en toenemende complexiteit. De structurele middelen versterken blijvend de kwaliteit van voorzieningen en uitvoering, terwijl de incidentele middelen gericht zijn op vernieuwing, ontwikkeling en versnelling. Gezamenlijk dragen zij bij aan een toekomstbestendige gemeente die haar maatschappelijke opgaven effectief kan realiseren en haar dienstverlening op peil houdt.

Beslispunt 6 en 7
Beleid belastingen
Het beleid voor de lokale belastingen is vastgelegd in de verschillende verordeningen en in de Nota lokaal belastinggebied Barneveld 2024-2027. Het tarievenbeleid wordt jaarlijks geformuleerd bij de vaststelling van de begrotingsuitgangspunten in de Kaderbrief. In het coalitieakkoord 2022-2026 is ten aanzien van de inflatieontwikkeling aangegeven dat gewerkt wordt met een driejaarsgemiddelde. Voor 2027 is het percentage voor de indexatie vastgesteld op 2,9%.

OZB
Voor de OZB betekent dit, afgezien van de groei, een stijging van de opbrengsten met 2,9% inflatie voor eigenaren woningen en voor de eigenaren en gebruikers van niet-woningen. Daarnaast is in de Kadernota 2025-2028 voor “Verantwoord groeien” gekozen om het scenario Verhogen van de OZB toe te passen. Dit betekent dat de OZB naast de indexatie jaarlijks met 2,5% zal worden verhoogd gedurende een periode van vier jaar. Dit komt voor 2027 neer op een OZB-stijging van de opbrengst van 5,4%.

Afvalstoffenheffing
Voor wat betreft de Afvalstoffenheffing is er vanwege administratieve aanpassingen in de kapitaallasten geen tariefaanpassing nodig voor 2027. Sinds 2025 is ervoor gekozen om het overhead-percentage te laten stijgen van 50% naar 60%. Voor 2027 blijft het geldende overhead-percentage gelijk (60%). Er is binnen deze heffing geen indexatie van het tarief.

Rioolheffing
In het in mei 2021 vastgestelde Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) is een jaarlijkse stijging van 4% voorzien om kostendekkend te zijn. De verhoging is ook in 2027 noodzakelijk ter dekking van kapitaalslasten en mede door de ambities om de klimaatadaptatie vorm te geven. Het huidige VGRP loopt af in 2026, zodoende zal er in 2027 een nieuw programma Water opgesteld worden waarin onder andere een meerjarenbegroting inzake riolering is opgenomen. Binnen de rioolheffing wordt geen verdere indexatie toegepast.

Begraven
De lasten binnen het product Begraven zijn de laatste jaren toegenomen, dit is voornamelijk het gevolg van de lasten die voortvloeien uit de investeringen. Door tariefstijging in 2026 is de kostendekkendheid toegenomen. Voor 2027 worden de tarieven gelijk gehouden. Binnen de berekening van de grafrechten wordt voor 2027 geen indexatie toegepast.
In de programmabegroting van 2025 is ervoor gekozen om het overhead-percentage te laten stijgen van 50% naar 60%. Voor 2027 blijft het geldende overhead-percentage gelijk (60%).

Forensen en toerismebelasting
Voor de *forensenbelasting* wordt voor 2027 het percentage voor de inflatieontwikkeling van 2,9% toegepast. In de Kadernota 2025-2028 is gekozen voor “Verantwoord groeien” en het scenario van de verhoging van de OZB toe te passen met een jaarlijkse verhoging van 2,5% gedurende een periode van vier jaar. Dit komt voor 2027 neer op een verhoging van 5,4%.

Voor 2026 is er een differentiatie in de *toeristenbelasting* toegepast. In het tarief per overnachting is onderscheid gemaakt naar hotelovernachtingen en overige overnachtingen. Bij de begrotingsbehandeling van afgelopen jaar is motie 25-149 “Voorspelbaarheid in toeristenbelasting” aangenomen. In deze motie werd gevraagd om de toeristenbelasting voor twee jaar vooruit vast te stellen. Het college heeft hiermee ingestemd om de tarieven voor de toeristenbelasting voor de jaren 2027 en 2028 op te nemen in de Verordening toeristenbelasting 2027. Bij raadsmemo van 30 juni 2026 is de raad geïnformeerd over het voornemen van de tarieven toeristenbelasting 2027 en 2028.

Beslispunt 8
In de Nota Grondbeleid is met betrekking tot voorbereidingskredieten en strategische grondaankopen opgenomen dat die jaarlijks door de raad worden geactualiseerd en het college machtigen tot uitgaven.
Het grondbeleid is uitgewerkt in de Nota Grondbeleid. Dit beleid is door de raad op 14 december 2016 vastgesteld. Momenteel wordt er gewerkt aan een geactualiseerde Nota Grondbeleid welke in het najaar van 2026 aan de gemeenteraad ter vaststelling zal worden aangeboden. In de Nota Grondbeleid zijn twee beslispunten opgenomen (samengevat in beslispunt 8) die jaarlijks door de raad worden geactualiseerd en het college machtigen tot uitgave.

4. Kanttekeningen

Indeling begroting
Met de start van een nieuwe bestuursperiode, starten we ook met een nieuwe indeling van de programma's in de P&C-documenten. Het doel hiervan is om beter aan te sluiten bij de thema’s van het coalitieakkoord en het opgavegericht werken. Maar ook om meer scherpte te krijgen in doelstellingen en activiteiten en deze meer meetbaar te kunnen maken. Het aantal programma’s is hiermee uitgebreid van vier naar elf. De gemiddelde omvang van een programma is hiermee kleiner geworden, waarmee wij streven naar een beter in- en overzicht. Daarmee wordt de vergelijkbaarheid ten opzichte van vorige jaren weliswaar complexer, maar krijgen we een moderner en transparanter sturingsinstrument dat beter aansluit bij de ambities van deze bestuursperiode. Om de continuïteit te waarborgen, zullen we in de overgangsfase waar mogelijk zorgen voor een heldere kruisverwijzing of historische benchmark tussen de oude en de nieuwe programmastructuur.

Binnen een begrotingsprogramma werken we met een duidelijke structuur om zowel de inhoudelijke voortgang als de financiële stromen goed te sturen. Het is hierbij belangrijk om het onderscheid te begrijpen tussen de inhoudelijke

programmalijn en de financiële inrichting. Aan de inhoudelijke kant is het programma opgebouwd uit doelstellingen en daaronder hangende activiteiten. Daarnaast kennen we aan de financiële kant zogeheten thema's. Thema's zijn categorieën die puur bedoeld zijn om soorten uitgaven bij elkaar te zetten.
Hoewel er gebruik wordt gemaakt van dezelfde nummering, zijn deze inhoudelijk niet aan elkaar gerelateerd. Een uitgave onder 'Thema 1' hoort dus niet automatisch bij 'Doelstelling 1'.

Investeringen
In het bestuursprogramma is voorgesteld te werken met een jaarlijks investeringsplafond van gemiddeld € 35 miljoen. Dit plafond geldt voor de komende 10 jaar waarbij een maximale piek van € 45 miljoen in een jaar kan worden gerealiseerd. Hiermee wordt invulling gegeven aan de ambitie om de gemeentelijke investeringen beheersbaar te houden en de financiële positie van de gemeente duurzaam gezond te houden.

De groei van Barneveld en de omvang van de investeringsopgaven maken echter dat de totale beoogde investeringsbehoefte de komende jaren groter is dan het beschikbare investeringsplafond. Dit betekent dat niet alle investeringen direct kunnen worden uitgevoerd en dat keuzes noodzakelijk zijn. Daarbij moeten investeringen worden afgewogen op onder meer maatschappelijke meerwaarde, wettelijke noodzaak, urgentie, uitvoerbaarheid en financiële gevolgen.

Om tot een zorgvuldige en integrale afweging te komen, is meer tijd nodig. Daarom worden bij deze begroting nog geen inhoudelijke keuzes gemaakt over individuele investeringen. De raad wordt met deze begroting gevraagd het investeringsplafond van € 35 miljoen per jaar vast te stellen.

De inhoudelijke besluitvorming over de prioritering van investeringen vindt vervolgens in twee stappen plaats. In februari 2027 wordt een voorstel aan de raad voorgelegd voor de investeringen die binnen het plafond in 2027 en 2028 kunnen worden uitgevoerd. Vervolgens wordt bij de Kadernota 2028 een integrale meerjarige afweging voorgelegd, waarbij ook de investeringen voor de daaropvolgende jaren in samenhang worden beoordeeld.

Deze werkwijze biedt de mogelijkheid om investeringen zorgvuldig te prioriteren en tegelijkertijd de financiële gevolgen voor de meerjarenbegroting beheersbaar te houden.

5. Financiën
In de Programmabegroting 2027 presenteren we een incidenteel financieel tekort voor 2027 en 2028. Daarnaast presenteren we een structureel sluitend meerjarenperspectief in alle jaren. Op basis hiervan is de verwachting dat de provincie een repressief toezichtsregime vaststelt. Het repressieve toezichtsregime houdt in dat de gemeente onder regulier financieel toezicht van de provincie staat en begrotingsbesluiten niet vooraf ter goedkeuring hoeft voor te leggen.

6. Participatie en communicatie
a) Participatie
Niet van toepassing.

b) Communicatie
De programmabegroting wordt gepubliceerd via de raadsagenda en daarnaast als toegankelijke webpagina ontsloten via Pepperflow, de P&C-tool van de gemeente Barneveld: Bestuurscyclus - de financiën van de gemeente op een rijtje | Bestuurscyclus - de financiën van de gemeente op een rijtje | Barneveld. Pepperflow maakt onze Planning & Control-documenten inzichtelijker en interactiever: beleid, doelen, activiteiten, indicatoren en financiële informatie komen samen in één overzichtelijke digitale omgeving. Daardoor wordt de begroting beter navigeerbaar, actueler en begrijpelijker voor raad, organisatie en inwoners. Gebruikers kunnen gericht zoeken, eenvoudig doorklikken naar programma’s en onderwerpen, informatie sneller terugvinden en de samenhang zien tussen ambities, middelen, uitvoering en resultaten. Pepperflow biedt de mogelijkheid om verder te kijken dan alleen het document zelf. Door door te klikken, te vergelijken, te zoeken en verbanden te ontdekken, ontstaat een rijker beeld van de digitale begroting. Daarmee vormt de digitale begroting een waardevol startpunt voor het gesprek. Zo groeit de programmabegroting uit van een statisch boekwerk tot een levend en toegankelijk instrument voor sturing, verantwoording en betrokkenheid.

7. Vervolgstap
Na vaststelling wordt de programmabegroting naar de provincie gezonden.

8. Bijlagen
- Ontwerp Programmabegroting 2027

Burgemeester en wethouders van Barneveld,

de secretaris,	de burgemeester,
W. Wieringa	J. van der Tak